

Utiškega. Cezar neposrednje nastopa prav malo. Pokazati nam je hotel pesnik, kako silno požrtvovalna, nesebična in brezobzirna celo za najsvetejša krvna čuvstva more oziroma mora biti ljubezen do svobodne domovine. In nositelja te ideje sta v tej drami ravno Bruto, ki zabode lastnega očeta, češ ker je „tiran“, in Porcija, junaška žena, ki je pripravljena za svobodo domovine dati vse. Ideja sama ne moremo reči, da ne bi bila velika in plemenita. Ali ogreti nas njen nositelj Bruto ne more tako, kakor je to hotel in nameraval doseči pesnik Tresič. Vse zaman: Naše simpatije so še zmirom na strani Cezarjevi! Te simpatije se ne moremo otesti, če nam pesnik v še tako lepi luči kaže Bruta, a Cezarja slika kot tirana. Bruta lahko občudujemo, a s Cezarjem sočuvstvujemo; zanj smo se pač že od mladosti navajeni ogrevati in zavzemati. In tega navdušenja za Cezarja nam ne more pa ne more ohladiti niti plemeniti Bruto niti junaška in krepostna Porcija. Kdo bi se ohladil za Cezarja, če ga sliši govoriti Bruto:

„Al čuj za dobro Rima što ja kanim:
Ja moram satrt kliku oligarka,
Uspostavit jednakost; u krv puka,
Što posve se izrodio, novu
Uciepit klicu, sva gradjanska prava
Podieliv svima provincijam Rima,
Svud naselbine i uljudbu rimsku
Po svietu dižuć! Tako narod neće
Lijenošču na obću smutnju biti.

— — — — —
— — — — —
— — — — —

Obuzdati ću pače rasipnike,
Lihvarstvo zatrt, tu rak-ranu puka,
I zlata moć, da časti budu dane
Po zasluži, a ne po krvi i zlatu.

— — — — —
— — — — —
— — — — —
Presušiti ću močvare, a rieke
Otvorit ladjam; sagrađiti luke
U svakom moru i na okeanu;
Prosvietlit puk i poljedjelstvo dići;
A Rim će biti čudo, kakvo nisu
Ni pjesnici u mašti zamislili . . .“

Cezar je bil pač velikan, s katerim se moreta v svetovni zgodovini meriti samo papež Inocencij III. in Napoleon I. — Odtod naše sočuvstvovanje z njegovo žalostno smrtjo. Priznati pa moramo Tresiču, da nam je lepo vodilno idejo svoje drame pokazal res lepo in veličastno, kolikor je le moglo njegovo spretno pero, in kolikor mu je dopuščala zgodovinska resnica. Spretno in verno po zgodovini je narisal tudi vse druge osebe v drami. V nji vidimo živo in zanimivo opisano vse takratno rimsko življenje: vidimo brezidealnost plebejcev, lahkomišelnost in lascivnost plemenite mladeži in ostanek, seveda

samo mal ostanek stare rimske poštenosti in močnatosti . . . Drama ima trajno vrednost. Pesniku odkrito čestitamo. Dr. M. P.

Češka književnost.

Julské Alpy. Českého průvodce po alpských zemích slovanských část druhá. Vydal Český odbor „Slovenského alpského družstva. S původní mapou, 2 panoramaty, 3 diagramy a plánem města Lublaně. Nákladem vlastním. — Tiskem „Politiky“ v Praze. V komisi knižkupectví Fr. Řivnáče v Praze. 1901. — Čehi so zasnovali poseben češki odbor „Slovenskega planinskega družstva“, kateri deluje jako marljivo. L. 1900. je bil že izdal „Voditelja“ skozi Savinjske planine, kateri je našel med hribolazci obče priznanje. Tu imamo pa „Voditelja“ po Julskih planinah. Spisali so ga po lastnih izkušnjah gg. prof. Ant. Dvořák, dr. Bohuslav Franta, prof. dr. Karel Chodounský, inženir O. Laxa, L. Mareš, dr. Stanislav Prachenský in dr. Vladislav Růžička s pomočjo več slovenskih članov našega planinskega družstva.

Knjižica je spisana po načinu Baedekerjevih knjižic. Za naše planine je sedaj najboljši „Voditelj“, kar jih imamo. Spisana je seveda v prvi vrsti za Čehe. Zato popisuje vso pot od Prage do Ljubljane; seveda govori o mestih na kratko. Za splošnim geografskim, geološkim, botaničnim in zoološkim opisom Julskih planin sledé posamezne partije: Trbiž z okolico, Pontebba, Chiusaforte, Rezjuta, Predel, soška dolina in savska dolina do Ljubljane. Turistu bo posebno dobro služil priloženi zemljevid, ki obsega celo planinsko skupino z natančno zaznamovanimi višinami.

Češki odbor „Slov. plan. društva“ obljubuje, da izda še slične „Voditelje“ po Karavankah, po Karnskih in Dinarskih planinah in po slovenskem obrežju Adriatskega morja. M.

Slovanské Starožitnosti. Díl I. Původ a počátky národa slovanského. Svazek I. Zépsal dr. Lubor Niederle. Praha, Brusík i Kohout. 1902. Str. XV in 205. 80. — Niederle nadaljuje Šafaříkovo delo. Obširno govori o izvoru slovanskem. Pri tem se opira posebno tudi na antropološke momente, katerih važnost tako poudarjajo novejši učenjaki, n. pr. Virchow i. dr. Posebno iz oblik lobanj hočejo dokazati, kje so v gotovem času bivali Slovani in kje Nemci. No navadi imenujejo Slovane „kratkoglave“ v primeri z Nemci, ker so slovanske glave baje bolj široke od nemških. Na pokopališčih prejšnjih stoletij preiskujejo potem lobanje in

določujejo, katere narodnosti neki bi bile. A to je seveda jako nezanesljivo, in učenjakl si niti v tem niso edini, ali so Slovani sploh res „kratkoglavi“ ali ne. V razpravi o najstarejši domovini slovanski kritizira Niederle Nestorjevo „podunavsko“ teorijo in se sam odločuje za podmeno „zakarpatsko“. Tu so bili Slovani po njegovem mnenju avtohtoni. Niederle trdi, da so izšli prvotni Slovani iz istega tipa kakor Germani, iz nekih dolihoidnih blondinov, (ne brhicefalnih brunetov). Ustavlja se temu, da bi bili Slovani kak enoten tip s Kelti, še manj pa s turanskimi ali mongolskimi narodi. Potem popisuje, kako so šli Slovani narazen in sicer v treh delih: Eni za Vislo, drugi na vzhod in tretji na jug čez Karpate. O imenu Wenden pravi, da so ga dali Slovanom Kelti (keltsko *vindos* = beli). Od Keltov so ga vzprejeli baje Germani. Wendi bi bili torej Beli, kakor imamo n. pr. Belokranjce, Beloruse itd.

Kot zistematično delo je Niederlova knjiga velike važnosti. Poljski slavist A. Brueckner v „Kwartalniku historycznym“ (1902, stran 279.) pravi: „Niederle nadkriljuje Šafařika kot antropolog in arheolog, a zaostaja za njim v tem, ker ni jezikoslovec, da v filoloških vprašanjih ne odločuje sam, ampak sledi avtoritetam.“

B.

Ruska književnost.

Al. Haruzin: **Krajnski kraj i jego čudesnyja javljenja.** Ottisk iz „Russkago Vêstnika“. Mart — Aprêl 1902. g. S. Peterburg. Tipografija V. V. Komarova. Nevskij, 136. — G. Haruzin je v tej razpravi popisal kranjski Kras. Najprej razlaga njegove geološke razmere, katere dajejo Krasu tako poseben in zanimiv značaj, njegove doline in hribe, kamenje in rastlinstvo. Nato popisuje kraško vodovje, zlasti značilni tok Pivke, Unca in Ljubljanice. Posebno ga zanimajo kraške jame, v prvi vrsti seveda Postojnska jama, katero popisuje prav natančno. Tudi njena prireditve mu je jako všeč. Haruzin pogreša le tega, da niso z znanstveno vestnostjo zbirali in ohranili ostankov izumrlih živali, katerih okostja so se našla v jami. Daljši popis je posvetil Cirkniškemu jezeru in njegovim čudovitim požiralnikom. — Tudi ta razprava g. Haruzina se odlikuje po mirni in trezni sodbi natančnega opazovalca.

Dr. E. L.

A. L. Pogodin. **Iz istorii slavjanskij pieriedviženij.** Izdanije arheolog. instituta, Petersburg 1901. Str. IV. in 161. 80. — Po-

godin začenja s prvimi časi, v katerih se imenuje slovansko ime. Kot mejo med Slovani in Nemci ne imenuje Visle, ampak Odro. Najstarejša domovina Slovanov mu je dežela med Odro in Vislo. Daljše poglavje govori o podunavskih Slovanih pred šestim vekom. Gledé Dunaja stoji na negativnem stališču in taji, da bi bili vplivali Slovani na Hune, na njih jezik in običaje, dasi mnogo jezikoslovcev in zgodovinarjev to odločno trdi, opiraje se na poročilo, da so praznovali Huni „stravo“ nad Atilovo gomilo. Potem razpravlja o razmerju Slovanov do Turkov, Avarov in Bolgarov, razpravlja obširno o zgodovini balkanskih Slovanov od l. 527. do 600., pri tem zavrača Porfirogenetovo trditev, da je cesar Herakliji poklical Hrvate in Srbe, ter preiskuje dalje slovanske sledove v grščini. Obširnejše govori o severnih Slovanih. Zadnje poglavje je posvečeno Samu. Pogodin pravi, da je bil Samo Slovan in njegova država sestavljena iz raznih slovanskih rodov, ki so pa takrat bili še v narodni edinstvi. S Samom se končuje prvotna zgodovina Slovanov. To je v kratkem vsebina Pogodinovega spisa, katerega jako hvali kritika. B.

Iz drugih književnosti.

Das Waldwesen in Krain. Nach archivalischen Quellen von A. Müllner. Separat-Abdruck aus der Zeitschrift „Argo“, VIII. und IX. Jahrgang. Laibach 1902. Verlag des Forstvereines für Krain und Küstenland. 80. Str. 164. — Bolj kakor iz šumne svetovne zgodovine, katera našteva blesteča imena kraljev in vojskovodij, spoznava se razvoj človeštva, njegovo napredovanje in nazadovanje, iz kulturne zgodovine, katera nam kaže notranje življenje narodov, njih notranje gospodarske razmere in način, kako so si preskrbovali življenske potrebe na grudi, katero jim je odkazala roka Stvarnikova.

Zato smo z zanimanjem čitali Müllnerjevo delo. Sestavljeno je po listinah iz arhivov. G. pisatelj nam našteva njih vsebino po kronološkem redu, začenši od najstarejših časov. A iz teh posameznih drobcev se slednjič kakor v velikem mozaiku pokaže celotna slika gospodarskega razvoja. In le-to sliko hočemo posneti iz knjige, ker je za nas velikega praktičnega pomena.

Vse kranjsko gozdovje je po selitvi narodov kot „res nullius“ postalo last deželnega vladarja, kateri se ga je polastil. Po fevdnem pravu je posamezne dele izročil cerkvam in ministerialom.